

РЕЦЕНЗІЯ

кандидата юридичних наук, доцента, доцента кафедри цивільно-правових дисциплін навчально-наукового інституту права та правоохоронної діяльності Львівського державного університету внутрішніх справ

Юлії Олегівни ПЕТРОНЧАК на дисертацію

ПИНДИ Назарія Тарасовича на тему: «Механізм відшкодування шкоди, заподіяної державі внаслідок ведення воєнних дій: історико-правовий вимір» на здобуття освітньо-наукового ступеня доктора філософії

за спеціальністю 081 «Право»

Актуальність теми дослідження. Своєчасність дисертаційної роботи визначається переходом України від стадії фіксації збитків до стадії формування реальних механізмів їх компенсації. На тлі створення Міжнародного реєстру збитків (RD4U) у Гаазі, виникає гостра потреба у юридичному обґрунтуванні передачі заморожених суверенних активів агресора до Компенсаційного фонду. Автор дисертації пропонує інноваційний підхід, розглядаючи відшкодування як поліструктурний механізм, що поєднує національні процедури та міжнародні стандарти. Дослідження Назарія Пинди є актуальною відповіддю на запит держави щодо розробки дорожньої карти конфіскації активів на основі доктрини колективних контрзаходів.

Актуальність дослідження зумовлена недосконалістю та фрагментарністю чинного законодавства України у сфері оцінки та відшкодування шкоди, завданої воєнними діями. Велика кількість нормативних актів (зокрема Постанови КМУ №326, №380 тощо) часто суперечать одна одній у питаннях методики визначення збитків. Робота Пинди Н.Т. пропонує концептуальне бачення уніфікації національного законодавства та його гармонізації з міжнародними компенсаційними процедурами. Це робить роботу надзвичайно цінною для практичного використання суб'єктами нормотворення та правоохоронними органами у процесі документування наслідків агресії.

Рівень виконання поставленого наукового завдання та оволодіння здобувачем методологією наукової діяльності є належним та характеризується

відповідною науковою новизною підходів до вирішення питань, пов'язаних з загальнотеоретичним підходом дослідження.

Аналіз дисертації дає підстави стверджувати, що наукове завдання виконано на високому професійному рівні. Автор системно підійшов до вивчення механізму відшкодування шкоди, застосувавши метод правового моделювання. Це дозволило йому не лише виявити недоліки чинних моделей, а й сконструювати авторську архітектуру Міжнародного компенсаційного механізму. Оволодіння методологією наукової діяльності простежується у чіткій логіці викладу: від постановки проблеми до конкретних пропозицій у сфері вдосконалення законодавства, що відповідає вимогам, які ставляться до ступеня доктора філософії.

Рівень виконання поставлених у дисертації завдань є високим. Автор вдало використав метод системно-структурного аналізу, що дозволило розглянути механізм відшкодування як цілісну систему, яка охоплює нормативний, організаційний та функціональний аспекти. Оволодіння науковою методологією підтверджується також якісною апробацією результатів дослідження у фахових виданнях. Здобувач вміло використовує отримані теоретичні знання для аналізу практичних проблем фіксації збитків в Україні, що свідчить про сформованість його професійних компетентностей як науковця.

Наукова новизна результатів роботи впливає з актуальності теми дослідження. Про новизну дисертаційного дослідження автора свідчить низка нових положень, які мають оригінальний характер та містять важливе науково-теоретичне та практичне значення.

Результати дослідження вже впроваджені в освітній процес ЛьвДУВС (Акт від 02.01.2026), що підтверджує їхню актуальність для підготовки майбутніх правників. Пропозиції автора щодо вдосконалення процедур конфіскації активів можуть бути використані Комітетом ВРУ з питань правової політики.

Наукова обґрунтованість результатів та відповідність їх темі дисертації. Наукові положення, висновки та рекомендації, сформульовані дисертантом, своєю переважною більшістю є аргументованими і переконливими. При їх доведенні та обґрунтуванні автором використано широке коло вітчизняних й зарубіжних наукових джерел з теорії права, цивільного та міжнародного права,

українське та зарубіжне законодавство та судову практику.

Ступінь наукової обґрунтованості положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації, визначається виваженою та продуманою структурою дослідження.

Автором вірно визначено предмет та об'єкт дисертації, чітко сформульовано мету та задачі. Структура дисертації обумовлена завданнями та логікою дослідження і складається з анотації, вступу, 3 розділів, 8 підрозділів, висновків, списку використаних джерел і додатків.

Тема роботи, результати наукового дослідження відповідають меті та змісту теоретичної частини.

Повнота викладу результатів дисертаційного дослідження та наукових положень в опублікованих працях. Аналіз опублікованих аспірантом статей та тез доповідей на науково-практичних конференціях дозволяє дійти висновку про повноту та належний науковий рівень викладу положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертаційному дослідженні в опублікованих наукових працях.

Обсяг використаних у роботі бібліографічних джерел є цілком достатнім. Використані дисертантом науково-теоретичні та монографічні роботи вітчизняних та зарубіжних авторів дозволили визначити теоретичні положення та надати пропозиції щодо удосконалення чинного законодавства.

Оцінюючи зміст першого розділу дисертації, варто позитивно підкреслити проведену автором класифікацію шкоди та врахування національного виміру.

Наукова новизна роботи підсилюється розробленою автором класифікацією форм міжнародно-правової відповідальності. Здобувач виокремлює нетипові для класичного права види шкоди: екологічні втрати, руйнування культурної спадщини та збитки від гібридної агресії (стор. 24).

Цінним є аналіз національного законодавства України, зокрема Постанови КМУ №326. Автор слушно вказує на його фрагментарність та пропонує конкретні шляхи гармонізації внутрішніх процедур фіксації збитків із міжнародними стандартами верифікації доказів, що має пряме прикладне значення.

У другому розділі роботи варто відзначити наступне:

Дослідження діяльності Радянських акціонерних товариств (стор. 32–33). Автор детально розкрив механізм діяльності Радянських акціонерних товариств як форми прихованих репарацій. Це унікальний аналіз, який показує ризики непрозорих вилучень активів.

Критичний розгляд сучасних конфліктів (стор. 107–123). Заслуговує на увагу аналіз досвіду Іраку (Комісія UNCC). Здобувач слушно зазначає, що попри успішність цієї моделі, вона є інституційно непридатною для України через право вето РФ в ООН (стор. 11), що є ключовим аргументом для цієї моделі.

Пріоритизація виплат. Важливою є пропозиція автора щодо черговості відшкодування: спочатку критична інфраструктура та фізичні особи (соціальний захист), а потім – державні корпоративні збитки. Це демонструє людиноцентричний підхід у дослідженні.

Класифікація форм відповідальності (стор. 23–24). Автор удосконалив класифікацію, додавши такі специфічні форми, як відшкодування за екологічні втрати та руйнування культурної спадщини, що є надзвичайно актуальним для позовів проти РФ.

У висновках до третього розділу автор пропонує пріоритетність відшкодування збитків для критичної інфраструктури та фізичних осіб. Однак у роботі недостатньо деталізовано критерії розподілу обмежених ресурсів Компенсаційного Фонду. Якщо сума конфіскованих активів виявиться значно меншою за загальний обсяг зафіксованих у Реєстрі збитків (що є цілком імовірним), за яким принципом має відбуватися пропорційне скорочення виплат? Чи не варто було б виокремити категорію «найбільш вразливих потерпілих» як окремий правовий пріоритет у межах архітектури міжнародного компенсаційного механізму?

Практичне значення отриманих результатів підтверджується не лише публікаціями у фахових виданнях (стор. 14), а й конкретним Актом впровадження в освітній процес Львівського державного університету внутрішніх справ (стор. 25). Здобувач вдало інтегрував результати дослідження у викладання дисциплін для майбутніх правників. Наукова новизна роботи є комплексною і полягає у створенні цілісної теоретичної моделі, яка враховує специфіку гібридної агресії та пропонує конкретний алгоритм дій для національних та міжнародних суб'єктів права.

Відсутність порушення академічної доброчесності. З аналізу змісту тексту дисертації рецензентом вбачається дотримання здобувачкою вимог академічної доброчесності у повному обсязі, що підтверджується наступним: у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей дисертаційне дослідження містить посилання на відповідні джерела інформації. Назарієм Пиндою дотримано вимоги норм законодавства про авторське право.

Таким чином, у рецензованій дисертації не виявлено ознак академічного плагіату, фабрикації, фальсифікації та інших порушень, що могли б поставити під сумнів самостійний характер виконаного дисертаційного дослідження.

Дискусійні положення та зауваження до дисертації.

Оцінюючи в цілому позитивно винесене на захист дисертаційне дослідження Пинди Назарія Тарасовича на тему «Механізм відшкодування шкоди, заподіяної державі внаслідок ведення воєнних дій: історико-правовий вимір», не можна не відзначити й певні суперечливі або спірні положення. Окремі питання предмету дослідження, на потребують певних уточнень та додаткової аргументації. Серед них слід зазначити такі.

1. Автор пропонує модель конфіскації активів на основі «контрзаходів». Хотілося б почути, як цей підхід корелюється з принципами СОТ (Світової організації торгівлі), якщо мова піде про вилучення товарних активів.
2. У висновках до розділу 3 доцільно було б надати перелік конкретних статей ЦК України, які потребують першочергових змін для гармонізації з міжнародним компенсаційним механізмом.

Викладені вище дискусійні положення та зауваження не впливають на загальну позитивну оцінку дисертаційного дослідження Пинди Назарія Тарасовича, оскільки не торкаються найбільш значних положень і висновків роботи та не применшують належного рівня дисертаційного дослідження. Вони можуть слугувати підґрунтям для дискусії у процесі захисту дисертації, а також напрямками майбутніх досліджень дисертанта.

Загальна оцінка дисертаційного дослідження та його відповідність встановленим вимогам. Відзначене дає підстави зробити висновок про те, що дисертація Пинди Назарія Тарасовича на тему «Механізм відшкодування шкоди,

заподіяної державі внаслідок ведення воєнних дій: історико-правовий вимір», за своїм змістом, одержаними науковими результатами, актуальністю, новизною та іншими ознаками є самостійною завершеною науковою роботою, що містить суттєві положення для розвитку науки цивільного права.

Дисертаційна робота відповідає спеціальності 081 «Право» та вимогам Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44 зі змінами, а також Вимогам до оформлення дисертацій, затвердженим наказом МОН України від 12 січня 2017 р. № 40 зі змінами, а її автор – ПИНДА Назарій Тарасович за результатами проведення публічного захисту заслуговує на присудження наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 «Право».

Рецензент:

Доцент кафедри цивільно-правових дисциплін
навчально-наукового інституту права
та правоохоронної діяльності
Львівського державного університету
внутрішніх справ
кандидат юридичних наук, доцент

Юлія ПЕТРОНЧАК

